

YKSITYISKOHTAINEN KUVA LÄNTISESTÄ VALTIOJÄRJESTELMÄSTÄ

Voitto Helander: Läntisten suurvaltain poliittiset järjestelmät. Finnpublishers Oy. Jyväskylä. 284 s.

Helanderin teos kuvaa laajasti ja yksityiskohtiin tarttuen neljän länsimaan, Ison-Britannian, Ranskan, Saksan Liittotasavallan ja Yhdysvaltain poliittista järjestelmää. Järjestelmä tarkastelu on enemmän rakenteellinen kuin toiminnallinen. Löyhän vertailukehikon varassa työssä käydään läpi kunkin maan kohdalla erikseen: 1) valtiollinen kehitys, 2) perustuslain pääpiirteet, 3) taloudellis-sosiaalinen perusta, 4) poliittinen kulttuuri, 5) puolueet, 6) painostusryhmät, 7) parlamentti, 8) kabinetti ja hallitus, 9) valtion keskushallinto, 10) alueellisesti hajautettu hallinto sekä 11) tuomioistuin- ja oikeuslaitos. Sanottakoon, että kaikki teemat eivät ole keskeisen huomion kohteena, vaan pikemminkin vertailukehikon täyteenä. Syvempi, dynaamisempi kuva muodostuu niistä kokonaisuuksista, joissa tarkastellaan puolueita ja painostusryhmiä, poliittista päätöksentekoa, parlamenttilaitoksia ja hallitusinsituu-tioita sekä osittain myös julkisen hallinnon koneistoja ja organisaatioita.

Tämän jaottelun ja analyysin perustaksi kirjoittaja asettaa teoksensa varsinaiset tavoitteet: yhtäältä pyritään välittämään informaatiota ko. kysymyksistä kuvailevan käsittelyn avulla sekä toisaalta pyritään luomaan perspektiiviä ko. teemojen vertailemiseksi ja tulkitsemiseksi. Tehdyn työn arvioimiseksi on ehkä paras kiinnittää huomiota juuri Helanderin itsensä asettamiin tavoitteisiin ja tavoitteiden toteutumiseen.

Jos tämän oppikirjamaisen tutkimuksen tehtävänä olisi ollut vain relevantin tiedon välittäminen länsimaiden poliittis-hallinnollisista järjestelmistä, jäisi kirja-arvostelu lyhyeksi: Helander kirjoittaa sujuvasti ja erittäin asiantuntevasti tarkastelun kohteena olevien maiden oloista. Teoksessa esitetyn lähdemateriaalin vähäisyyden vuoksi voi vain ihmetellä, miten tekijä on monipuolisesti omaksunut eri maiden politiikan ja hallinnon peruskysymyksiä ja yksittäisiä faktoja. Länsimaiden poliittinen järjestelmä, politiikanteko ja institutionaalinen rakenne hahmottuvat ja tarkentuvat systemaattisesti. Työssä käytetyn teoreettispainotteisen ja empiirisen materiaalin suhde vaikuttaa sopivalta. Lukija ei kyllä kaipaa enää muiden länsimaiden kuvauksia. Se on silti hieman erikoista, että Helander käyttää mainituista valtioista nimeä läntiset suurvallat. Olisiko esim. Englannin kohdalla paremminkin kyse entisestä suurval-lasta, jolle voisi vain suoda johtavan länsimaan nimikkeen?

Perusvaltio-oppia edustava teos tuo hallinnontutkijalle paljon sellaista uutta, mitä lukee itse asiassa huomattavasti kiinnostuneempana kuin varsinaisia hallintokoneistokuvauksia. Hieman yllättävää on, ettei informaatio-

tavoitetta ole pyritty vielä parantamaan henkilö- ja asiahakemistolla, joka olisi ollut työssä esitettyjen yksittäisten asioiden runsauden vuoksi hyödyllinen.

Jos haluaa etsiä kritiikin sijaa Helanderin ratkaisusta, on arvioitava tutkimuksen toista osatavoitetta, vertailukehikon käyttöä ja vertailun merkitystä valtiojärjestelmien muutoksen tulkinnessa. Se, että työssä on vertailtu edellä mainittuja politiikan ja hallinnon teemoja jokaisen valtion tapauksessa erikseen ja likipitään täysin samanlaisin otsikoin, tekee vertailusta hieman pysähtyneen tuntuisen ja antaa valtioista jähmettyneen kuvan. Jännitteet tuntuvat puuttuvan ja muutoksen dynamiikka ei näytä pääsevän esille. Vertailu tuottaa tulokseksi korostetun samankaltaisuuden (vaikka me yleisesti toki tiedämme, että länsimaat ovat poliittis-hallinnollisesti samankaltaisia) ja jättää erilaisuuden vähemmälle (tai vain tilastollisesti dokumentoidun erilaisuuden tasolle). Vertailu olisi mielestäni kannattanut suorittaa muuntamalla vertailuteemat työn pääkappaleiksi, ja sijoittamalla kutakin maata koskeva empiirinen tieto vertailuteeman yhteyteen. Tämä toimenpide olisi sekä tiivistänyt että problematisoinut esitystä, ts. lisännyt erilaisuuden ja sen syiden analysoinnin mahdollisuuksia.

Myös valtiojärjestelmien muutoksen tulkinnessa on enemmän näkyvissä muuttumattomuus. Otan esimerkit aiheista, jotka tunnen: Ranskan tapauksessa voimakkaat talous- ja yleispoliittiset strategiat ovat Mitterandin kaudella muuttaneet ranskalaista järjestelmää. Näitä muutoksia ovat mm. desentralisoinnin ja kansallistamisen ohjelmat ja toteutukset. Helanderin muodostamassa formaalissa vertailukehikossa kyseiset kehityspiirteet jäävät hieman epäselviksi. Vielä epäselvimmiksi jäävät Englannin tapauksessa Thatcherin johtaman hallituksen poliittisten, taloudellisten ja hallinnollisten toimenpiteiden arviointi. Privatisointi ja muu thatcheriläinen talousstrategia ovat muuttaneet esim. julkista hallintoa niin paljon, että tässä yhteydessä voidaan hallintoajattelunkin perspektiivistä puhua täysin uusista lähestymistavoista. Vakaa byrokraatisoitumiskehitys on saanut yhteiskunnassa rinnalleen nykyaikaisen hallinnon pienenemisen ja julkisen sektorin supistumisen. Hallinnon kehittämisstrategia ei liity julkisen sektorin kasvuun vaan sen pienenemiseen. Samalla talouden ja hallinnon suhteet muuttuvat. Todettakoon, että thatcherismin aikaansaamat muutokset eivät ole olleet »kosmeettisia», vaan todellisia ja tuntuvia.

Nämä kommentit ovat silti Helanderin työtä ajatellen luonteeltaan reuna-huomautuksia. Kaikkiaan teos on runsaasti informaatiota sisältävä ja systemaattisesti kirjoitettu esitys neljästä läntisestä valtiojärjestelmästä. Se antaa yksityiskohtaisen kuvan siitä, miten ja missä puitteissa ja rajoissa länsimainen valtiollinen ja poliittinen päätöksenteko tapahtuu.

Ari Salminen